

тембру, створюючи інтерес шляхом уточнення та поділу, тоді як великий ансамбль здебільшого використовує множення, накладання, накопичення. «Маленький ансамбль — це, переважно, “світ артикуляції”, тоді як великий ансамбль — це, по суті, “світ ф’южн” (злиття)» (Boulez). Композитор робить висновок, що тембр через композицію повинен повністю інтегруватися з музичною мовою; його специфіка є мірилом його важливості (Boulez). У свою чергу, у дослідженні тембрового параметра спектральної музики Д. Смоллі використовує пару понять «інтеграція / дезінтеграція» (Smalley). На нашу думку, ці поняття корелюють парі опозицій «артикуляція / злиття (ф’южн)» у праці П. Булеза, а також принципам «темброве інтегрування і темброве диференціювання», сформульованим Ю. Іщенко. У зв’язку із чим можна висловити припущення щодо універсальності цієї, а також інших опозиційних пар, що може бути підтверджено аналітичним шляхом на різноманітному матеріалі.

Водночас вищевказані пари принципів не утворюють замкненої системи, на нашу думку, вони можуть бути доповнені. Важливою теоретичною основою для цього є праця S. Larson та L. Van Handel (2005), де вводиться поняття «музичної інерції» як однієї з трьох специфічних «музичних сил», що визначають сприйняття слухачем цілеспрямованого руху. Висловлюємо гіпотезу, що ця ідея може бути розвинута й екстрапольована на сферу тембрової організації. Очевидно, що по відношенню до інерції опозиційною парою є активність. Тому пропонується ввести до наукового обігу авторську пару опозиційних принципів тембрової організації «*темброва інерція / темброва активність*».

Під тембровою інерцією розуміється утримання тембру (тембр як константа) завдяки способу звукоутворення у взаємодії з динамічними, штриховими, регістровими, фактурними умовами, що породжує ефект тембрової сталості. Опозиційним поняттям є темброва активність — зміна тембру різними засобами й різною мірою, що ініціює ефект тембрової модифікації, трансформації. Для змін такого типу, які відбуваються з одним тембром (можна сказати, всередині тембру), пропонується застосовувати поняття *внутрішньо-тембрових модифікацій*. Під *внутрішньо-тембровими модифікаціями* будемо розуміти зміни тембру різними засобами (завдяки прийомам звукоутворення, штрихам, динаміці, регістру, фактурі), які можуть відбуватись в широкому діапазоні: від мінімальних до кардинальних.

О. Василенко

**КОНЦЕРТ № 2 МІ МІНОР ЕНТОНІ ГАЛЛА-РІНІ
В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КОНЦЕРТНОГО ЖАНРУ
В БАЯННО-АКОРДЕОННОМУ МИСТЕЦТВІ США**

О. Vasylenko

**ANTHONY GALLA-RINI'S CONCERTO № 2 IN E MINOR
IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF THE CONCERTO GENRE
IN THE ACCORDION ART OF THE USA**

Жанр концерту для баяна (акордеона) з оркестром представлений у доробку композиторів Сполучених Штатів Америки незначною кількістю творів. Серед достеменно відомих творів у цьому жанрі можна назвати лише: “Bayan & Beyond” (2000) Данієля Ланвіттса (Daniel Lanwitts); “Tamarak” (2000) Александри Гарднер

(Alexandra Gardner); Concerto № 2 in E minor (2003) Ентоні Галла-Ріні (Anthony Galla-Rini); “True Love” (2006) Джулії Вулф (Julia Wolfe); Concerto (2008) Марка Пітерінга (Mark Petering) та Concerto for Accordion and Orchestra (2014) Джеймса Огберна (James Ogburn).

Одним з найбільш значущих з них є Концерт № 2 мі мінор Ентоні Галла-Ріні (*Anthony Galla-Rini*, 1904-2006). Постать Е. Галла-Ріні справедливо вважається однією з провідних у баянно-акордеонному мистецтві США. Цей талановитий артист-виконавець, композитор, диригент і педагог увійшов в історію американської музики як перший музикант, котрий активно сприяв формуванню образу акордеона як концертного інструменту. Композиторська спадщина митця містить два Концерти для акордеона з оркестром (№ 1 g-moll, 1941, та № 2 e-moll, 1976), Сонату d-moll для акордеона соло, велику кількість естрадних мініатюр тощо. Е. Галла-Ріні здійснив також вагомий вплив на формування в США акордеонної методико-педагогічної літератури, зокрема як автор двотомної методики навчання гри на цьому інструменті.

Концерт № 2 Е. Галла-Ріні для готово-виборного баяна (акордеона) був написаний у 1976 р., проте світова прем'єра твору відбулася лише у 2003 р. в Університеті Вісконсин-Медісон (University of Wisconsin–Madison). За ствердженням першого виконавця цього концерту Стаса Венглевські (*Stas Venglevski*), причинами такої хронологічної віддаленості стали: 1) величезна популярність Концерту для акордеону № 1 Е. Галла-Ріні, який був багато разів виконаний і записаний самим композитором та багатьма іншими виконавцями, 2) надзвичайна складність Концерту № 2, а також те, що 3) готово-виборний баян (акордеон) на той час не був поширений у США. Як зазначає С. Венглевські, «На щастя, композитор був серед глядачів на прем'єрному виконанні в м. Медісоні, оскільки це була перша можливість почути цей концерт. Окрім цього, митець мав можливість внести композиторські правки та побажання стосовно виконання твору» (з особистої бесіди зі С. Венглевським, що відбулася 31.05.2025 р.). Таким чином, фактичним початком існування Концерту № 2 Е. Галла-Ріні на академічній сцені слід вважати 2003 рік, коли цей твір вперше було виконано Стасом Венглевським.

Концерт складається з трьох частин (співвідношення частин: швидко — повільно — швидко). За характером взаємодії соліста та оркестру між собою композиція належить до домінантно-сольного типу концерту. Перша частина твору побудована в контрастно-складеній формі, при цьому композитор дотримується класичного принципу розміщення сольної каденції. Друга частина, яка виконує функцію ліричного центру Концерту, має пасторальний характер, вирізняючись високим рівнем мелодизму в партії соліста. Фінал Концерту загалом відповідає класико-романтичним традиціям, слугуючи, за визначенням С. Венглевські, «своєрідним італійським танцювальним рондо» (з вищезгаданої особистої бесіди із С. Венглевські). Зауважимо, що, оскільки родина Е. Галла-Ріні належала до кола італійських іммігрантів, італійські музичні традиції мали безумовний вплив на творчість композитора.

Отже, Концерт № 2 Е. Галла-Ріні для готово-виборного акордеона (баяна) з оркестром є яскравим прикладом імплементації класико-романтичної жанрової традиції інструментального концерту в баянно-акордеонному мистецтві Сполучених Штатів Америки.